

Міністерство освіти і науки України

Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки,
управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА: ДЕРЖАВА, РЕГІОН, ПІДПРИЄМСТВО

Матеріали X Міжнародної
науково-практичної конференції

13 травня 2026 р.

Полтава
2026

розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.08.2024 № 821-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/821-2024-%D1%80>.

2. OECD, European Commission, EBRD, ETF. SME Policy Index: Eastern Partner Countries 2024: Building Resilience in Challenging Times. Paris : OECD Publishing, 2024. DOI: <https://doi.org/10.1787/3197420e-en>.

3. OECD. Enhancing Resilience by Boosting Digital Business Transformation in Ukraine. Paris : OECD Publishing, 2024. DOI: <https://doi.org/10.1787/4b13b0bb-en>.

УДК 364.4-057.36:316.4:331.5(477)

Ченакал Світлана Леонідівна,

студентка

Науковий керівник: Глушко Аліна Дмитрівна,

кандидат економічних наук, доцент

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ПСИХОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ РЕІНТЕГРАЦІЇ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ

Повномасштабна російсько-українська війна зумовила появу в Україні масштабних соціальних викликів, одним із яких є забезпечення ефективної реінтеграції ветеранів війни у цивільне життя [1]. Після повернення до цивільного життя військовослужбовці стикаються не лише з економічними труднощами [2], а й із психологічними викликами, які впливають на їхню адаптацію в суспільстві. Саме тому психологічна безпека є важливою складовою процесу реінтеграції ветеранів.

Психологічну безпеку доцільно розглядати як стан внутрішньої стійкості особистості, що передбачає емоційну рівновагу, відчуття захищеності, здатність до конструктивної соціальної взаємодії та повноцінного функціонування в умовах змін без надмірного психологічного тиску чи постійного відчуття загрози [3]. У контексті реінтеграції ветеранів війни ця категорія набуває особливого значення, оскільки досвід участі у бойових діях часто супроводжується високим рівнем стресу, тривожністю, емоційним виснаженням, порушенням адаптаційних механізмів та ризиком розвитку посттравматичних стресових проявів [4].

Повернення ветеранів до цивільного життя є складним процесом, що пов'язаний не лише з відновленням повсякденного ритму, а й із переосмисленням соціальної ролі, професійної ідентичності та характеру взаємодії з родиною, громадою і ринком праці. Після завершення служби ветерани можуть стикатися з труднощами працевлаштування [4], зміною соціального статусу, нерозумінням з боку цивільного середовища та потребою у відновленні довіри до соціальних інституцій. За даними звіту «Портрет ветерана 2025», психоемоційну нестабільність як імовірне негативне явище після повернення з війни визначили 85 % опитаних ветеранів і ветеранок; 79 % вважають імовірним ризик зловживання алкоголем чи наркотиками, 75 % – нерозуміння суспільства, 73 % – відсутність роботи, 71 % – конфлікти у сім'ї та родині. Такі показники свідчать, що психологічні ризики тісно переплетені з економічними й соціальними бар'єрами реінтеграції [6]. За відсутності належного психологічного супроводу ці чинники здатні посилювати соціальну ізоляцію, провокувати конфлікти у сім'ї, знижувати мотивацію до професійної самореалізації та погіршувати якість життя [7].

Важлива роль у забезпеченні психологічної безпеки ветеранів належить державі, оскільки саме вона формує нормативні, інституційні та організаційні засади підтримки

осіб, які брали участь у захисті України. Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» закріплює основні гарантії соціального захисту ветеранів, зокрема право на отримання необхідної допомоги та підтримки [8]. Водночас Стратегія ветеранської політики до 2030 року орієнтує державну політику на розвиток системи психологічної реабілітації, підвищення доступності послуг, формування умов для соціальної адаптації та повноцінної інтеграції ветеранів у суспільне життя [9].

Не менш значущим чинником психологічної безпеки є якість соціального середовища, у яке повертається ветеран. Підтримка з боку родини, територіальної громади, громадських організацій, роботодавців та фахівців соціальної сфери сприяє відновленню почуття належності, зниженню рівня напруги та посиленню впевненості ветерана у власних можливостях. У цьому контексті особливого значення набувають програми професійної перепідготовки, сприяння зайнятості, розвитку ветеранського підприємництва та психологічного супроводу у процесі повернення до трудової діяльності. Потреба в психологічній підтримці має бути врахована на всіх етапах повернення ветерана до цивільного життя: від моменту демобілізації до етапу професійної реалізації та стабільної участі у житті громади. Згідно з даними проведених досліджень, серед найбільш затребуваних напрямів підтримки ветерани називають матеріальну допомогу, медичну підтримку, психологічну допомогу, житлові питання, юридичний та інформаційний супровід. Зокрема, психологічної підтримки потребують 28 % опитаних ветеранів і ветеранок, що свідчить про необхідність системного розвитку доступних, якісних і довготривалих психологічних сервісів [6]. Поєднання психологічної підтримки з економічними інструментами реінтеграції дозволяє не лише зменшити ризики дезадаптації, а й забезпечити активне включення ветеранів у соціально-економічне життя.

Отже, психологічна безпека є невід’ємною складовою соціально-економічної реінтеграції ветеранів війни, оскільки визначає їхню здатність до адаптації, професійної активності, відновлення соціальних зв’язків. Забезпечення психологічної безпеки має розглядатися як один із пріоритетів державної ветеранської політики, адже від ефективності психологічної підтримки залежить не лише добробут самих ветеранів та їхніх родин, а й рівень соціальної згуртованості, стабільності громад і стійкості українського суспільства загалом.

Література

1. Онищенко С. В., Глушко А. Д. Фінансова та цифрова інклюзія ветеранів в аспекті зміцнення соціально-економічної безпеки. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2024. № 15. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-15-03-04>.
2. Варналій З. С., Онищенко С. В., Маслій О. А. Загрози економічній безпеці України в умовах глобалізації. Конкурентні стратегії безпеки розвитку України у глобальному середовищі: монографія. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; за заг. ред. А. І. Мокія. Львів, 2019. С. 21–95.
3. Блінов О. А. Психологія бойової психічної травми: монографія. К.: Талком, 2016. 246 с. <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi71/0051503.pdf>.
4. Кокун О.М., Агаєв Н.А., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Остапчук В.В. Психологічна робота з військовослужбовцями – учасниками АТО на етапі відновлення: Методичний посібник. К.: НДЦ ГП ЗСУ, 2017. 282 с. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/706440/1/%D0%9F%D0%9E%D0%A1%D0%86%D0%91%D0%9D%D0%98%D0%9A_17.pdf.
5. Маслій О.А., Гайдаш О.С. Систематизація загроз кадровій безпеці підприємств в умовах глобальної нестабільності. *Економіка і регіон*. 2025. № 3 (98). С. 233–242. DOI: [https://doi.org/10.26906/EiR.2025.3\(98\).4036](https://doi.org/10.26906/EiR.2025.3(98).4036).

6. Дослідження «Портрет ветерана 2025». URL: <https://veteranfund.com.ua/wp-content/uploads/2025/12/Portret-veterana-2025.pdf>.

7. Горбунова В. В., Карачевський А. Б., Климчук В. О., Нетлюх Г. С., Романчук О. І. Соціально-психологічна підтримка адаптації ветеранів АТО: посібник для ведучих груп : навчальний посібник. Львів, 2016. 96 с. URL: https://i-cbt.org.ua/wp-content/uploads/2020/03/Posibnuk_A5-1-1.pdf.

8. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22.10.1993 № 3551-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3551-12>.

9. Про схвалення Стратегії ветеранської політики на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024–2027 роках : розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.11.2024 № 1209-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1209-2024-%D1%80>.

10. Onyshchenko S., Maslii O., Hlusko A., Yanko A., Cherviak A. Social and Economic Security: Threats and Strengthening Targets. A monograph E-SCIECE SPACE, WARSZAWA, 2023. 203 p.